



.....

Jaar 2016
Afdeling 1
Nummer <gemblnr>
Publicatiedatum
Agendapunt <agpnr>
Datum initiatiefvoorstel 13 mei 2016

Onderwerp

Initiatiefvoorstel ter instemming van de raadsleden de heer Groen en mevrouw Roosma van 13 mei 2016, getiteld: De Energiebank: Bestrijd de groeiende energiearmoede in Amsterdam' en kennisnemen van de bestuurlijke reactie

Met dit initiatiefvoorstel stellen wij u voor het volgende besluit te nemen:

Tekst van openbare
besluiten wordt
gepubliceerd

De gemeenteraad van Amsterdam

Gezien het initiatiefvoorstel van de raadsleden de heer Groen en mevrouw Roosma van 13 mei 2016, getiteld: 'De Energiebank: Bestrijd de groeiende energiearmoede in Amsterdam',

Mede gezien de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel en de behandeling in de raadscommissie voor Werk en Economie;

besluit:

1. in te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel;
2. het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:
 - a. Contact te zoeken met de stichting Energiebank om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om een Amsterdamse tak van de Energiebank op te richten;
 - b. Voorbereidingen te treffen om de Energiebank, zodra de pilot in Arnhem is afgerond, in te voeren in Amsterdam. Daartoe voorbereidende gesprekken met relevante Amsterdamse partners te voeren;
 - c. Afspraken te maken met alle partners op het gebied van zonnepanelen over het doneren van een deel van de opgewekte energie aan 'De Amsterdamse Energiebank';
 - d. Een gemeentelijk dak te kiezen, daar een zonne-installatie op aan te leggen en de daardoor opgewekte energie te doneren als eerste donatie aan de Amsterdamse Energiebank. Deze investering uit het duurzaamheidsfonds te dekken;
 - e. Als onderdeel van de uitvoering van voorstel 1 samenwerking tussen bestaande initiatieven op het gebied van energiecoaches en de Energiebank te organiseren;
 - f. Te bezien of de armoedemiddelen die beschikbaar zijn voor het bestrijden van energiearmoede aan de Energiebank kunnen worden gedoteerd, om tot een efficiënte besteding van middelen te komen;
 - g. Met de corporaties af dat de laagste labels (G en F) eerst worden aangepakt in de verduurzamingsopgave;
 - h. De woningen die zo worden aangepakt minstens te verbeteren tot label A.

3. kennis te nemen van de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel.

Wettelijke grondslag

Gemeentewet art. 147a, lid 1

Initiatiefvoorstel

Inleiding

Een aanzienlijk deel van de Amsterdammers leeft in energiearmoede of op het randje van energiearmoede. Dat betekent dat zij moeten snijden in kosten voor levensonderhoud om de energierekening te kunnen betalen. Een andere manier om energiearmoede te definiëren is de situatie waarin iemand meer dan 10% van het besteedbaar inkomen moet uitgeven aan energierekening.

GroenLinks vindt het onacceptabel dat mensen in armoede leven vanwege te hoge energierekeningen. Enerzijds omdat structurele uitgaven mensen niet in armoede mogen brengen, anderzijds omdat een te hoge energierekening vaak het gevolg is van slecht geïsoleerde woningen en dus van inefficiënt gebruik van energie. GroenLinks wil beiden tegengaan en stelt met dit initiatiefvoorstel voor een Energiebank te starten.

Onderzoek en reactie

Het probleem 'energiearmoede' kreeg in 2012 en de jaren daarna landelijke aandacht in een reeks aan rapporten en onderzoeken. Op basis van een Groningse studie van Wisse Veenstra in 2012 berichtte Rijkswaterstaat¹ dat de energierekening onbetaalbaar wordt en dat energiearmoede dreigt. De prijzen voor energie zijn sinds 2000 drie keer zo snel gestegen als de gemiddelde prijzen voor consumptiegoederen. De prijzen voor gas en elektra waren in januari 2012 maar liefst 120 procent hoger dan in 1998. In de periode tussen 2006 en 2009 steeg het aandeel van het besteedbaar inkomen dat naar energie gaat van 7 naar 8 procent: dat is een relatieve toename van 15 procent, ofwel jaarlijks 400 euro. Het aantal huishoudens dat meer dan 10 procent van het gezamenlijke inkomen uitgaaf aan energie, groeide in die tijd met bijna 40 procent.

De Woonbond liet in 2013 vervolgonderzoek uitvoeren door onderzoeksbureau Rigo², dat het beeld bevestigde en uitdiepte. Specifiek werd ook gekeken naar de combinatie van de effecten van de verhuurdersheffing en stijgende energieprijzen. De Woonbond concludeerde dat door die combinatie uiteindelijk *'35% van de huurders na aftrek van hun woonlasten onvoldoende zal overhouden voor hun noodzakelijke uitgaven en deelname aan het maatschappelijk leven'*.

In Amsterdam is in 2012 onderzoek gedaan door Builddesk³, met als een van de bevindingen dat in dat jaar 6225 Amsterdamse huishoudens hun energielasten niet kunnen betalen en dit aantal zal oplopen door de stijgende energieprijzen. Ander onderzoek door O+S uit 2014 naar energiegedrag, energiearmoede en

¹ http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/lokaal_klimaatbeleid/nieuws/content/energiearmoede/

² https://www.woonbond.nl/sites/woonbond/files/rigo_rapport_woonlasten_van_huurders.pdf

³ <http://builddesk.nl/wp-content/uploads/2012/06/Woonlasten-energie-en-armoede-deel-1-probleemverkenning.pdf>

wooncomfort⁴ in de Amsterdamse situatie leert dat de Amsterdamse situatie het landelijke beeld weerspiegelt en dat met name huishoudens met energielabel G (het minst zuinige label) het meeste getroffen worden door energiearmoede. Bij deze huishoudens is de energierekening het hoogst en gaat een groot deel van de inkomsten eraan op (9%). Bij 41% van huishoudens met een woning met label G is sprake van 'energiearmoede'.

In totaal is bij 20% van de huishoudens in het onderzoek sprake van energiearmoede, terwijl 23% van de huishoudens zegt de energierekening een beetje of heel moeilijk te kunnen betalen en bij 5% is er sprake van groeiende betalingsachterstanden.

De alarmbellen rinkelden omdat voorspeld werd dat de trend van stijgende huren in combinatie met stijgende energieprijzen steeds meer Amsterdammers in de verdrukking zou brengen. Door een reeks aan milde winters en een voorlopige aftopping van de stijging van de energieprijzen (in de eerste helft van 2016 nam de gasprijs licht af, door een hogere energiebelasting bleef die voor de consument echter gelijk), heeft dat scenario zich nog niet voorgedaan. Dat mag echter geen excuus zijn om ten aanzien van energiearmoede niets te doen; een te groot aandeel van de Amsterdammers leeft al in energiearmoede of op het randje daarvan. Nu de economie lijkt aan te trekken, maar niet iedereen daarvan gelijkmatig profiteert dreigt daarbij het risico dat de energieprijzen alsnog gaan stijgen en nog meer Amsterdammers in de problemen raken. Wat GroenLinks betreft dus tijd voor een aanpak van energiearmoede.

Bestaande initiatieven in Amsterdam

De 'Agenda Duurzaamheid' van de gemeente Amsterdam stipt de problematiek beknopt aan⁵ maar dit heeft vooralsnog niet geleid tot voorstellen vanuit het College. Ook in het Aanvalsplan Armoede 2015 is er aandacht voor energiearmoede⁶. Het College wil inzetten op energieconsulenten om mensen op het minimum beter te adviseren over hun energierekening. Het is onduidelijk of deze maatregel al in gang is gezet. Daarnaast is dit volgens GroenLinks onvoldoende om de energiearmoede efficiënt aan te pakken. Mensen die te maken hebben met energiearmoede moeten direct kunnen profiteren van maatregelen. Bovendien worden niet alleen de minima getroffen door energiearmoede (de doelgroep van het Aanvalsplan) maar treft energiearmoede een bredere doelgroep van mensen, met name hen die in een huis met energielabel G wonen.

In stadsdeel Nieuw-West is er tussen 2010 en 2013 gewerkt met energiecoaches, die met 'energieboxen' zo'n 1000 Amsterdammers hebben bereikt en voorzien van advies, tochtstrip en radiatorfolie. In een nog niet door de gemeenteraad vastgestelde reactie op een amendement van GroenLinks⁷ stelt het college voor om een bedrag

⁴ <http://www.rekenkamer.amsterdam.nl/wp-content/uploads/2014/11/Bureau-O-S-Energielabel-energiegedrag-energiearmoede-en-wooncomfort.pdf>

⁵ Uit de Agenda Duurzaamheid (p. 15): 'Stijgende energiekosten zijn een probleem voor een groeiende groep huishoudens. 'Energiearmoede' is een nieuw thema. Hiervan wordt gesproken als huishoudens met lage inkomens meer dan 10 procent van hun besteedbaar inkomen kwijt zijn aan hun energierekening. De gemeente probeert beter zicht te krijgen op deze problematiek en stelt maatregelen voor als dit nodig is.'

⁶ Uit het Aanvalsplan Armoede (p. 53): 'Het college zet in op energiebesparing. Minimahuishoudens die aanlopen tegen betalingsachterstanden ontvangen energieadvies op maat aan huis. Daarmee kunnen zij besparen op hun energielasten. De gemeente gaat hiervoor vrijwillige energieconsulenten opleiden. Deze vrijwilligers kunnen mensen ook ondersteunen bij kleine energiebesparende klusjes zoals het aanbrengen van tochtstrippen of radiatorfolie'.

⁷ Amendement Tamira Combrink bij de kadernota van 2014:
<http://amsterdam.old.groenlinks.nl/files/Amendement%20warme%20voeten%20voor%20Amsterdammers.pdf>

van 1,25 miljoen euro in te zetten *‘voor opleiding en begeleiding van energiecoaches die aan huis een op het betreffende huishouden toegespitst energieadvies en een energiebox aanbieden. Ook bieden zij waar nodig ondersteuning bij het aanbrengen van deze materialen.’* Dit project zou moeten lopen tot 2019.

GroenLinks doet hierbij een voorstel om deze aanpak uit te breiden, te versterken en te bevorderen dat die ook ten goede komt aan de groep die hem het hardste nodig heeft: de groeiende groep mensen die een groot deel van hun inkomen besteed aan energiekosten.

De Energiebank

In 2015 is in de gemeente Arnhem een project gestart dat de ‘Energiebank’ heet⁸. De Energiebank is een stichting die zich ten doel stelt: *‘Energie als eerste levensbehoefte bereikbaar houden voor huishoudens die te weinig geld hebben om hun energierekening te betalen’*. Dat willen ze doen door klanten hulp te bieden bij betaling, bij besparing, en bij bewustwording. Daarnaast wil de energiebank dat zo veel mogelijk van de energie die voor dit doel wordt aangewend duurzaam wordt opgewekt.

De werkwijze van De Energiebank is eenvoudig: deelnemers kunnen doneren in geld, energie, of tijd (vrijwilligerswerk). De stichting werkt samen met (energie)bedrijven en de gemeente om haar project mogelijk te maken. Mensen in Arnhem die denken in aanmerking te komen voor ondersteuning omdat zij in energiearmoede leven kunnen zich melden bij twee instanties die geëquipeerd zijn om dat te beoordelen en hen te helpen bij een aanvraag voor ondersteuning.

Daarna krijgt de klant gedurende zes maanden een korting op de energierekening. Deze korting wordt direct door de Energiebank en de energieleverancier verwerkt. De hoogte van de vergoeding is afhankelijk van het aantal mensen in het huishouden, en loopt op van 50 euro per maand tot 80 euro per maand. De klant krijgt daarnaast in drie gesprekken begeleiding van een energiecoach - inclusief energiebesparende materialen - met als doel de energierekening structureel omlaag te brengen.

De stichting die verantwoordelijk is voor de Energiebank heeft zich in haar beleidsplan⁹ ten doel gesteld eerst een pilot te draaien in de gemeente Arnhem en de aanpak daarna uit te rollen naar andere gemeentes. Gemeentebesturen hebben daarbij volgens het plan een belangrijke rol omdat zij de betrokken instanties goed kennen en hun netwerk kunnen inzetten.

De Amsterdamse Energiebank

GroenLinks stelt voor dat de Amsterdamse gemeente voortvarend optreedt om dit uitstekende initiatief zo snel mogelijk naar Amsterdam te halen. We doen daarnaast een voorstel om de Energiebank aan te laten sluiten bij Amsterdamse initiatieven op het gebied van duurzame energie om er zo een Amsterdamse invulling aan te geven. Daartoe hebben wij de volgende voorstellen:

Voorstel 1: haal de Energiebank naar Amsterdam

⁸ <https://www.energiebanknederland.nl/>

⁹ <https://www.energiebanknederland.nl/wp-content/uploads/2015/12/Beleidsplan-bestuursvergadering.pdf>

-
- a. Zoek contact met de stichting Energiebank om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om een Amsterdamse tak van de Energiebank op te richten.
 - b. Tref vast de benodigde voorbereidingen om de Energiebank, zodra de pilot in Arnhem is afgerond, in te voeren in Amsterdam. Voer daartoe voorbereidende gesprekken met relevante Amsterdamse partners.

Voorstel 2: doneer aan de Energiebank via de Amsterdamse zonnedaken

In 2013 stelde de gemeente de Zonvisie vast, waarin het doel werd vastgesteld een groter deel van de Amsterdamse (gemeentelijke) daken vol te leggen met zonnepanelen. In 2016 werd als uitvoeringsplan daarbij de Uitvoeringsagenda Zon vastgesteld, waarin wordt voorgesteld te inventariseren welke daken de gemeente van haar eigen vastgoed beschikbaar stelt aan zoncoöperaties en welke in eigen beheer worden ontwikkeld. Op 11 maart werd in Amsterdam de 'Zoncoalitie' gelanceerd om met verschillende partijen daken vol te krijgen met zonnepanelen¹⁰. Daarnaast dienden GroenLinks en D66 een initiatiefvoorstel¹¹ in met hetzelfde doel. De stichting Energiebank heeft zelf als doel dat een zo groot mogelijk deel van de donaties direct in de vorm van duurzame energie gegeven wordt. Zij wil dat bedrijven kunnen besluiten energie te doneren aan de energiebank (een overschot, of niet), wat vervolgens door de energiebank wordt vertaald in een geldstroom.

Deze doelstelling laat zich uitstekend combineren met Amsterdamse initiatieven op het gebied van zonnepanelen op gemeentelijke en andere daken. GroenLinks stelt voor dat het gemeentebestuur - dat zelf een deel van haar daken beschikbaar stelt en partner is in de andere initiatieven - afspraken maakt dat een (klein) percentage van de opgewekte zonnestroom bij alle initiatieven gedoneerd wordt aan de Energiebank. Zo kunnen ook huishoudens die zelf gebukt gaan onder energiearmoede en niet zelf in de gelegenheid zijn om te investeren in duurzame energie toch meeprofiteren van de Amsterdamse initiatieven op het gebied van zon.

- a. Maak afspraken met alle partners op het gebied van zonnepanelen over het doneren van een deel van de opgewekte energie aan 'De Amsterdamse Energiebank'.
- b. Kies een gemeentelijk dak, leg daar een zonne-installatie op aan en doneer de daardoor opgewekte energie als eerste donatie aan de Amsterdamse Energiebank'. Dek deze investering uit het duurzaamheidsfonds.

Voorstel 3: sluit aan bij bestaande initiatieven energiecoaches

In Nieuw-West is er al gewerkt met energiecoaches. Ook het ASW en verschillende woningbouwcorporaties werken met energiecoaches. Daarnaast is er nu het collegevoornemen om nieuwe energiecoaches op te leiden en in te zetten. Al deze voornemens sluiten aan bij de doelstellingen van de Energiebank. Beide aanpakken kunnen elkaar versterken. Door als Amsterdam via de Energiebank te werken komen de adviezen van de energiecoaches terecht bij Amsterdammers die die adviezen het hardst nodig hebben. De energiebank kan door met bestaande energiecoaches uit Amsterdam te werken profiteren van de al opgedane ervaring en kennis.

- a. Organiseer als onderdeel van de uitvoering van voorstel 1 samenwerking tussen bestaande initiatieven op het gebied van energiecoaches en de Energiebank.

¹⁰ <http://amsterdamsmartcity.com/news/detail/id/884/slug/zoncoalitie-zoekt-grote-daken-voor-zonnepanelen>

¹¹ <https://amsterdam.groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/downloads/newsarticle/160224%20Deelplatform%20voor%20zonnedaken.pdf>

-
- b. Bezie of de armoedemiddelen die beschikbaar zijn voor het bestrijden van energiearmoede aan de Energiebank kunnen worden gedoteerd, om tot een efficiënte besteding van middelen te komen.

Voorstel 4: sociale huurwoningen

Mensen die weinig inkomsten hebben, wonen vaak in een sociale huurwoningen. Omdat sociale huurwoningen vaak de minst zuinige energielabels hebben, heeft deze groep mensen nog een grotere kans op energiearmoede. Door weinig inkomsten en een hoge energierekening besteden zij een groter deel van hun besteedbare inkomsten aan de energierekening. Uit onderzoek van de rekenkamer blijkt dat labelstappen tot label D vooral tot hoger comfort leiden, niet tot een noemenswaardig lagere CO2-uitstoot. Dat komt mede doordat voorlichting over een juiste omgang met de apparatuur vaak ontbreekt. De gemeente Amsterdam heeft beleid in voorbereiding om die voorlichting te bieden; dat is echter alleen zinnig als de verbetering ook gerealiseerd is. Verder blijkt dat bij verbetering van labels boven stap D het energiegebruik (en dus de rekening) wel omlaag gaan.

De doelstelling uit het Energieakkoord is om in 2020 gemiddeld energielabel B te hebben bij alle corporatiewoningen. Om deze doelstelling in Amsterdam te halen, stelt GroenLinks voor:

- a. Spreek met de corporaties af dat de laagste labels (G en F) eerst worden aangepakt in de verduurzamingsopgave.
- b. Verbeter woningen die zo worden aangepakt minstens tot label A.

De leden van de gemeenteraad van Amsterdam

R.J. Groen
F. Roosma
